

Životné prostredie

revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia

Roč. XXX

5/1996

Obsah

Akčný plán pre prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky	229
E. Reichrtová, L. Palkovičová: Vplyv znečisteného životného prostredia na zdravotný stav detskej populácie vo vybraných regiónoch Slovenska	233
M. Labuda: Príroda skrýva nákazy	239
E. Kudlová: Ekologie podvýživy	244
E. Weismann: Mnohozložková ochrana rastlín ako jedna z ciest zníženia záťaže životného prostredia pesticídmí	247
V. Bencko, I. Holcátová: Zhoubné nádory a prostredí	251
J. Kráľovič: Minerálna výživa – základ ekologizácie rastlinnej výroby	256
A. Sommer, V. Pavlík, E. Kočiščák, Z. Vilinská: Vplyv priemyselných imisíí na poľnohospodárstvo stredného Gemera a stredného Spiša	259
K. Mičieta, G. Murín: Využitie herbárových položiek na spätný biomonitoring znečistenia životného prostredia	262
Tribúna	
J. Klinda, S. Košičiarová: Environmentálna terminológia a právo	264
Esej	
J. Zahálka: Sociální spravodlnosť	267
Kontakty	
Legislatívny rámec Akčného plánu pre prostredie a zdravie obyvateľov SR	270
P. Cengel: Niekoľko poznámok k spracovaniu kalov po výrobe hliníka	271

Životné prostredie a zdravie

Poznanie a hodnotenie vplyvu faktorov životného prostredia na ľudské zdravie (fyzické i psychické) je problematika taká široká, že vyžaduje multidisciplinárnu spoluprácu a prístup. Odvíja sa predovšetkým od poznania kvality životného prostredia, pričom ide o vnútorné prostredie budov (pracovné i mimopracovné prostredie, v ktorom sa človek pohybuje), vonkajšie prostredie v urbanizovaných celkoch, ako aj o prírodné prostredie. Dobrá kvalita životného prostredia človeka je súhrnom dobrej kvality ovzdušia, vody, potravín a pre zdravie človeka je veľmi dôležitá. Na udržanie homeostázy v organizme je však okrem toho potrebná optimálna utilizácia prijímaných látok, ako aj harmonický vzťah k prostrediu, čo vyžaduje psychickú vyrovnanosť a zdravý životný štýl. Zabezpečenie zdravej výživy bez cudzorodých látok je súčasťou primárnej prevencie ohrozenia organizmu a neskoršieho klinického prejavu zlyhania zdravia. Na iných kontinentoch sú, samozrejme, aj iné vážne problémy spojené s výživou, ako napríklad ekologicky podmienená podvýživa, najmä v detskej populácii.

Priemyselné a poľnohospodárske znečisťujúce látky v životnom prostredí sú pre ľudský organizmus cudzorodé a v závislosti od ich charakteru a kvantity ohrozujú, resp. narušujú zdravie človeka. Potvrdzujú to už aj výsledky neinfekčnej epidemiológie. Príkladom je vzostupná tendencia výskytu nádorových ochorení. V súčasnosti prevláda názor, že ich hlavnou príčinou vo väčšine prípadov býva kombinácia geneticky podmienených a vonkajších faktorov, ktorých podstatnou zložkou (okrem expozície karcinogénnym látkam, najmä v profesionálnom prostredí) je životný štýl. Iné epidemiologické štúdie, ako aj údaje z lekárskej štatistiky, poukázali na vyššiu vnímavosť detského organizmu na znečisťujúce látky v priemyselných oblastiach, na ktoré doplácajú znížením alebo modifikáciou imunity. Dôsledkom môžu byť aj alergické ochorenia, ktorých počet v civilizovaných krajinách narastá. Príčinny vzťah medzi faktormi znečisťujúcimi prostredie a vznikom alergií však dosiaľ nebol jednoznačne objasnený, okrem vplyvu zložiek cigaretového dymu.

Aj ekologicky stabilné prírodné prostredie obsahuje niektoré riziká z hľadiska ohrozenia zdravia človeka. Sú to najmä antropozonózy – ochorenia prenosné zo zvierat na človeka, ale aj hypersenzitivita na živočíšne tkanivá. Poznanie týchto rizík a včasná prevencia sú dôležitými momentmi pri predchádzaní poškodenia zdravia, najmä u profesionálne exponovaných jedincov.

Zníženie nepriaznivých vplyvov životného prostredia na ľudské zdravie možno dosiahnuť iba zabezpečením kvality jeho jednotlivých zložiek a primárnou prevenciou poškodenia zdravia. Tieto úlohy sa podujal riešiť Akčný plán pre prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, ktorý vypracovalo Ministerstvo zdravotníctva SR a v januári t. r. ho schválila vláda SR.

Eva Reichrtová

Aktuality

- V. Rosová:** Slovenskí a rakúski environmentálni psychológovia rokovali v Bratislave 227
Redakcia: Envirofilm '96 228
P. Jančura: Človek, krajina, kultúra 273
E. Reichrtová: Vnútročné prostredie budov a zdravie 274
K. Zlochová: Mesto ako organizmus ... 275
K. Zlochová: Medzinárodný náučný chodník Nivou Moravy 276

Recenzie

- J. Drdoš:** Hodnotenie krajiny 277
 Prečítali sme 278
 Kalendárium 279

Contents

- Action Plan for the Environment and Health of the Inhabitants of the Slovak Republic 229
E. Reichrtová, L. Palkovičová: Environmental Pollution Health Impact on the Children Population in Selected Regions of the Slovak Republic 233
M. Labuda: Nature Hides Infections 239
E. Kudlová: Ecology of Undernourishment 244
E. Weismann: Multi-Component Plant Protection as one of the Possibilities to Decrease Pesticide Load of the Environment 247
V. Bencko, I. Holcátová: Cancer and the Environment 251
J. Kráľovič: Mineral Support – the Basic of Ecologization of Plant Production 256
A. Sommer, V. Pavlík, E. Kočiščák, Z. Vilinská: Influence of Industrial Emissions on Agriculture in Middle Gemer and Middle Spiš 259
K. Mičieta, G. Murín: Utility of Herbal Samples for Retrospective Biomonitoring of Polluted Environment 262
- Tribune**
- J. Klinda, S. Košičiarová:** Environmental Terminology and Law 264
- Essay**
- J. Zahálka:** Social Justice 267

Environment and human health

Since the recognition and assessment of environmental factors impact on the human physical and mental health represents a wide spectrum of problems, the multidisciplinary cooperation and approaches are required. The human environment consists of the indoor building environment (professional and non-professional environments), the urban environment, as well as the natural environment. An appropriate quality of the human environment is an outcome of the good qualities of the air, water and safe food, which are very important factors for the health condition. In addition, an optimal utilization of nutrients, and especially harmonic relationship to the environment are needed. Apparently the style of living and psychological balance are the most important factors of the homeostasis maintenance in an organism. A safe food without toxic chemical substances is going to be an important component of the primary prevention of the human health risk development. Of course, in other world continents there are special problems concerning the nutrition, for example the ecologically evoked undernourishment, preferably among the children population.

Industrial and agricultural pollutants in the environment represent foreign substances for a human being, and in dependence on their character and quantity they are a threatening for human health.

Various epidemiological studies of non-infectious diseases have confirmed these relationships. As an example could serve the increased tendency of tumour diseases development. The current opinions point to a combination of genetic and environmental factors (especially professional exposure to carcinogens) leading to the tumour diseases. In addition, the style of living seems to be an important factor. Other epidemiological studies as well as the statistical data refer to higher sensitivity of children to the pollutants in industrial regions, resulting in a suppression or modification of the immune response. Chemical pollutants are also considered to be the possible additional factors in allergic disorders development, as they have been predominantly increased in the civilized countries. The causal relationship between the environmental pollutants and allergy development remains still unknown except the cigarette smoke.

Regarding the natural environment, there exist some risks for human health, too. Apparently there are illnesses transferable from animals to humans, but the hypersensitivity to the animal allergens also occurs. The early recognition and the early preventive measures should be done to prevent mainly the professionally exposed persons against serious illnesses.

The most important activity leading to the decrease of adverse environmental effects on human health is to secure the safe quality of the all environmental compartments as well as the primary prevention. The Ministry of Health of the Slovak Republic worked out the Action Plan for the Environment and Health of the Inhabitants in the Slovak Republic, that has been approved by the Government of the Slovak Republic.

Eva Reichrtová

Contacts

- Legislative Frame of Action Plan for the Environment and Health of the Inhabitants of the Slovak Republic 270
P. Cengel: Some Remarks on Sludge Treatment after Aluminium Production 271

Recent news

- V. Rosová:** Slovak and Austrian Environmental Psychologists Deliberated in Bratislava 228

- Ed.:** Envirofilm '96 227
P. Jančura: Symposium on the Landscape 273
E. Reichrtová: Indoor Air and Health ... 274
K. Zlochová: Town as an Organism 275
K. Zlochová: International Instruction Path through the Alluvium of the Morava River 276

Reviews

- J. Drdoš:** Landscape Evaluation 277
 We have read... 278
 Calendar 279